“ADOLAT”
MILLIY HUQUQIY AXBOROT MARKAZI
Guvohnoma № 636478
Litsenziya C-5669732

“HUQUQ va BURCH+” —
«ПРАВО и ДОЛГ+» —
"RIGHT and DUTY+"
Journal home page:
https://adolatmarkazi.uz/magazine/electron?id=351

2026-yil
2-son
fevral
ISSN 3093-8546

Sun’iy intellekt davrida mualliflik huquqi transformatsiyasi: mualliflik, egalik va huquqiy tartibga solishning qiyosiy tahlili

Muzaffar Jumakulov,
Toshkent davlat yuridik universitet o’qituvchisi
Huquqshunos
e-mail: muzaffarjavlonovich@gmail.com

Аннотация. Ushbu maqola mualliflik huquqi va sun’iy intellekt o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni tahlil qilib, sun’iy intellekt tomonidan yaratilgan asarlarda mualliflik va egalikni aniqlash bilan bog‘liq muammolarga e’tibor qaratadi. Unda inson muallifining mavjud emasligi sharoitida an’anaviy mualliflik huquqi tizimlarining cheklovlari tanqidiy jihatdan ko‘rib chiqiladi hamda turli yurisdiktsiyalar o‘rtasidagi huquqiy nomuvofiqliklar yoritiladi. AQSh, Yevropa Ittifoqi va rivojlanayotgan davlatlar tajribasi asosida masala qiyosiy tahlil qilinadi. Shuningdek, sun’iy intellekt tomonidan yaratilgan kontentni huquqiy himoya qilishning axloqiy, iqtisodiy va amaliy oqibatlari muhokama qilinib, innovatsiyalarni rag‘batlantirish bilan birga adolatli e’tirofni ta’minlashga qaratilgan ehtimoliy huquqiy islohotlar taklif etiladi. Mazkur ish ijodiy jarayonlarda sun’iy intellektning o‘zgarib borayotgan roliga qiziqish bildirayotgan huquqshunos olimlar, siyosat ishlab chiquvchilar hamdasanoat vakillari uchun muhim manba bo‘lib xizmat qiladi.

Калит сўзлар. Mualliflik huquqi, Sun’iy intellekt (SI), SI tomonidan yaratilgan asarlar, Mualliflik va egalik, Intellektual mulk (IM), Huquqiy mexanizmlar

Аннотация. В данной статье рассматривается взаимосвязь междуавторским правом и искусственным интеллектом, с акцентом на проблемы определения авторства и права собственности на произведения, созданные искусственным интеллектом. Критически анализируются ограничения традиционных моделей авторского права в условиях отсутствия человеческого автора, а также выявляются правовые несоответствия между различными юрисдикциями. На основе анализа международного опыта, включая примеры из Соединённых Штатов Америки, Европейского союза и развивающихся стран, предлагается сравнительный подход к рассматриваемой проблеме. Кроме того, обсуждаются этические, экономические и практические последствия правовой охраны контента, созданного искусственным интеллектом, а также предлагаются возможные направления правовых реформ, направленные на стимулирование инноваций при одновременном обеспечении справедливого признания авторства. Данная работа представляет интерес для учёныхюристов, разработчиков

Guvohnoma № 636478 Litsenziya C-5669732 ISSN 3093-8546

государственной политики и представителей индустрии, изучающих трансформацию роли искусственного интеллекта в творческих процессах.

Ключевые слова. Авторское право, Искусственный интеллект (ИИ), Произведения, созданные ИИ, Авторство и владение, Интеллектуальная собственность (ИМ), Правовые механизмы

Annotation. This article explores the intersection of copyright law and artificial intelligence(AI),focusingonthechallengesofdeterminingauthorshipand ownership of AI-generated works. It critically examines the limitations of traditional copyright frameworks in addressing the absence of human creators and highlights legal inconsistencies across jurisdictions. By analyzing global perspectives, including examples from the USA, EU, and emerging markets, the article provides a comparative lens on the issue. It also discusses the ethical, economic, and practical implications of protecting AI-generated content, proposing potential legal reforms to foster innovation while ensuring fair attribution. This work serves as a valuable resource for legal scholars, policymakers, and industry stakeholders interested in the evolving role of AI in creative processes

Keywords. Copyright, Artificial Intelligence (AI), AI-generated works, Copyright and Ownership, Intellectual Property (IP), Legal Mechanisms

I. KIRISH

Hozirgi zamon texnologiyalari, xususan, sun'iy intellekt sohasidagi inqilobiy o'zgarishlar turli sanoat tarmoqlarini tubdan o'zgartirib yubordi. Ayniqsa, ijodiy asarlarning kontseptsiyasi, ishlab chiqarilishi va tarqatilishi jarayonlari butunlay yangicha ko'rinish kasb etdi. Bugungi kunda SI tizimlari deyarli minimal inson ishtirokisiz rasmlar, musiqa asarlari, adabiy matnlar va hatto murakkab dasturiy ta'minot kodlarini yaratishga qodir bo'lib, bu esa mualliflik va egalik kontseptsiyalari haqida juda muhim, falsafiy va huquqiy savollar tug'dirmoqda. An'anaviy mualliflik huquqi asosan inson mualliflari tomonidan yaratilgan asarlarga himoya berish tamoyiliga asoslanganligini hisobga olsak, mashinalar mustaqil ravishda ijodiy mahsulot yaratishi mumkin bo'lgan zamonaviy dunyoga moslashish jarayonida ushbu huquqiy tizim jiddiy sinov oldida turibdi. Inson yaratuvchiligi talab qilinadigan

klassik yondashuvlar SI ning avtonomligi sharoitida o'z ahamiyatini yo'qotayotgani aniq.

Mazkur tadqiqot ishida intellektual mulk (IM) huquqi doirasida mualliflik tushunchasining rivojlanishi va transformatsiyasi atrofidagi huquqiy murakkabliklar chuqur tahlil qilinadi. AQSh va Yevropa Ittifoqi singari ilg'or yurisdiktsiyalar mualliflik huquqi tizimlarida SI ning o'rnini aniqlashtirish borasida hali ham kurashmoqda. Shu bilan bir qatorda, rivojlanayotgan bozorlar, jumladan, O'zbekiston kabi mamlakatlar ham ushbu global muammolarni hal qilish zaruriyati bilan yuzma- yuz kelmoqda. Ijodkorlik sohasida SI ning rolini tartibga solishda kuzatilayotgan xalqaro nomuvofiqlik va fragmentatsiya izchil, universal huquqiy islohotlarga bo'lgan shoshilinch ehtiyojni yaqqol ko'rsatib turibdi. Huquqiy-texnik masalalardan tashqari, SI

Guvohnoma № 636478 Litsenziya C-5669732 ISSN 3093-8546

tomonidan yaratilgan kontentning keskin ortishi jamiyat oldiga bir qator axloqiy va iqtisodiy savollarni ham qo’ymoqda. Birinchidan, SI tomonidan yaratilgan asarlar mualliflik huquqi himoyasiga loyiq bo’lishi mumkinmi? Agar javob ijobiy bo’lsa, bu huquqlarning egasi kim bo’lishi kerak — tizimni ishlab chiqqan dasturchi, SI ga vazifa bergan foydalanuvchi, yoki, eng g’ayrioddiy holda, SI ning o’zi? Ikkinchidan, bunday qarorlar inson yaratuvchilariga, innovatsion jarayonlarga va kengroq ijodiy ekotizimga qanday ta’sir ko’rsatadi?

Ushbu maqola yuqorida qayd etilgan dolzarb masalalarni har tomonlama yoritishga qaratilgan bo’lib, mavjud huquqiy tizimlarning tahlili, SI tomonidan yaratilgan asarlarga mualliflik huquqini berishning mumkin bo’lgan oqibatlari va innovatsiyalarni rag’batlantirish bilan yaratuvchilar huquqlarini himoya qilish o’rtasida muvozanatni ta’minlaydigan yechimlar taklif etiladi. Asl asarlar yaratuvchilariga eksklyuziv huquqlar beruvchi mualliflik huquqi sun’iy intellekt davrida o’zining eng katta sinovlaridan birini boshdan kechirmoqda. Mualliflikning klassik tushunchasi — ya’ni asar albatta inson muallifi tomonidan yaratilishi zarur-SI ning haqiqiy ijodiy qobiliyatlari bilan tobora ziddiyatga kirmoqda. SI endi bevosita va to’liq inson aralashuvisiz butunlay yangi, original kontent yaratishga qodir ekanligi hisobga olinsa, juda muhim savollar tug’iladi: bunday asarlarga kim egalik huquqiga ega? Qonun oldida kim muallif deb tan olinishi kerak? Mashina, ya’ni SI ning o’zi mualliflik huquqiga ega bo’lishi mumkinmi? Yoki bu huquqlar albatta inson ishtirokchilariga-dasturchilarga, foydalanuvchilarga yoki tashkilotlarga tegishli bo’lishi kerakmi? Bu mantiqiy, ammo juda murakkab savollardir.

SI tomonidan yaratilgan asarlarning rivojlanib borayotgan tabiati huquqshunoslar va davlat siyosatchilari zimmasiga muhim mas’uliyat yukladi. Hozirgi mavjud mualliflik huquqi doirasi yetarlimi yoki inson bo’lmagan yaratuvchilik murakkabliklarini hal qilish uchun fundamental islohotlar zarurmi? Ushbu savollarga javob izlash jarayoni jadal davom etmoqda. AQSh, Yevropa Ittifoqi va boshqa yetakchi yurisdiktsiyalarda SI tomonidan yaratilgan asarlar mualliflik huquqi bilan himoyalanishi mumkinmi va agar bunday himoya berilsa, qanday

shartlar asosida amalga oshirilishi kerakligi bo’yicha keng munozaralar olib borilmoqda. Ayni paytda O’zbekistonni o’z ichiga olgan rivojlanayotgan bozorlar ham ushbu global muammolarga duch kelmoqda, biroq afsuski, ko’pincha ularni hal qilish uchun zarur bo’lgan aniq va yetarli huquqiy normativ bazaga ega emaslar. Sof huquqiy murakkabliklardan tashqari, SI tomonidan yaratilgan kontentning tobora kengayib borayotgani jamiyat oldiga bir qator axloqiy, iqtisodiy va ijtimoiy-madaniy savollarni qo’ymoqda. Agar SI o’z yaratmalari ustidan mualliflik huquqiga ega bo’lishga qonuniy ruxsat olsa, bu vaziyat inson yaratuvchilariga, ayniqsa ijodkorlik markaziy ahamiyatga ega bo’lgan sanoatlarda faoliyat yuritayotganlarga qanday ta’sir qilishi mumkin? Bundan tashqari, bu inson mehnatiga asoslangan san’at asarlarining iqtisodiy va ma’naviy qiymatiga qanday ta’sir ko’rsatadi? Texnologik taraqqiyotni rag’batlantirish bilan intellektual mulkni himoya qilish o’rtasida to’g’ri muvozanatni qanday ta’minlash mumkin? Nihoyat, hukumatlar va xalqaro tashkilotlar SI ning ulkan potentsialidan mas’uliyat bilan foydalanishni ta’minlashda, bir vaqtning o’zida yaratuvchilarning qonuniy manfaatlarini ham himoya qilishda qanday muhim rol o’ynashlari zarur?

Guvohnoma № 636478 Litsenziya C-5669732 ISSN 3093-8546

Ushbu tadqiqot asari yuqorida ko’rsatilgan ko’p qirrali va murakkab masalalarni chuqur o’rganishga qaratilgan. Tadqiqot doirasida SI asrida innovatsiya va mualliflik huquqi himoyasi o’rtasidagi fundamental ziddiyat tahlil qilinadi, turli mamlakatlarning huquqiy tizimlariga qiyosiy nazar tashlanadi, SI tomonidan yaratilgan asarlarning jamiyatga axloqiy va iqtisodiy oqibatlari baholanadi va nihoyat, ushbu qiyinchiliklarni hal qilishga qaratilgan mumkin bo’lgan huquqiy islohotlar takliflari ilgari suriladi. Maqsad — ijodiy sanoatlarda sun’iy intellekt tomonidan qo’yilayotgan qiyinchiliklarni bartaraf etishda mualliflik huquqi tizimi qanday rivojlanishi va takomillashishi mumkinligi haqida yanada to’liq va chuqur tushunchani shakllantirishga hissa qo’shishdan iborat.

ASOSIY MUAMMOLAR

SI tomonidan yaratilgan asarlarning muallifligi va egalik masalasi

An’anaviy mualliflik huquqi doirasi faqatgina inson mualliflari tomonidan yaratilgan asarlarga himoya berishni nazarda tutadi. Biroq, SI tomonidan ishlab chiqarilgan asarlarning tobora keng tarqalishi natijasida mualliflik kontseptsiyasining o’zi jiddiy sinov oldida turibdi. Zamonavir SI tizimlari endi to’liq mustaqil holda, deyarli hech qanday inson aralashuvisiz ijodiy mahsulot yaratishga qodir bo’lib qoldi. Bu esa tabiiy ravishda juda muhim savolni tug’diradi: bunday asarlarga kim egalik huquqiga ega bo’lishi kerak? Ehtimoliy variantlar bir nechta: SI ning o’zini yaratgan ishlab chiquvchi-dasturchi, tizimga aniq vazifa va ko’rsatma bergan foydalanuvchi, yoki, eng bahsli holda, SI ning o’zi. Ko’pgina zamonaviy yurisdiktsiyalarda inson bo’lmagan yaratuvchilarga mualliflikni rasmiy ravishda belgilash uchun aniq, ishlab chiqilgan huquqiy mexanizm hali mavjud emas. Bu fundamental noaniqlik SI

tomonidan yaratilgan kontentning egaligi va undan foydalanish huquqlari borasida jiddiy muammolarga sabab bo’lmoqda.1

SI tomonidan yaratilgan kontent uchun huquqiy bazaning etishmasligi

Butun dunyo bo’ylab ko’pchilik huquqiy tizimlar, shu jumladan AQSh, Yevropa Ittifoqi va boshqa ko’plab mamlakatlar mualliflik huquqi doirasida SI ning rolini aniq tartibga soluvchi yetarli normativ-huquqiy hujjatlarni hali ishlab chiqmagan. Garchi ba’zi bir mamlakatlarda mualliflik qonunchiligini zamonaviy realiyalarga moslashtirishga qaratilgan harakatlar amalga oshirilayotgan bo’lsa-da, ushbu islohotlar jarayoni sekin sur’atda kechmoqda. Natijada, hozirgi qonun-qoidalar SI tomonidan yaratilgan asarlarning o’ziga xos murakkabliklarini to’liq hal qilish uchun yetarli darajada moslashmagan.2 Ba’zi senariylarda SI tomonidan yaratilgan kontent hech qanday mualliflik huquqi himoyasiga ega bo’lmasdan qolishi yoki avtomatik ravishda ommaviy mulkka aylanishi mumkin. Bu holat esa yaratuvchilarni SI ga asoslangan innovatsion loyihalarni ishlab chiqishga undash uchun zarur bo’lgan iqtisodiy rag’batlarni sezilarli darajada kamaytiradi va natijada texnologik taraqqiyotni sekinlashtirishi mumkin.

SI ning ijodkorlikdagi roli bilan bog’liq axloqiy-falsafiy ikkilanish

SI tomonidan yaratilgan kontentning axloqiy jihati yana bir jiddiy tashvish manbai hisoblanadi. Ko’pchilik ekspertlar va jamoatchilik vakillari SI tomonidan ishlab chiqarilgan asarlarga to’liq mualliflik huquqi himoyasini berish inson ijodkorligini tubdan zaiflashtirishi va, ehtimol, uzoq muddatli istiqbolda san’at, musiqa va adabiyot kabi an’anaviy sohalardan inson yaratuvchilarini siqib chiqarishi mumkinligidan qo’rqishadi. Bundan tashqari, juda muhim axloqiy

Guvohnoma № 636478 Litsenziya C-5669732 ISSN 3093-8546

savol shundaki, SI mualliflik huquqi bilan himoyalangan mavjud materiallarni to’g’ri atribut yoki tegishli moliyaviy kompensatsiyasiz noto’g’ri qo’llashi va suiiste’mol qilishi xavfi mavjud. Ushbu axloqiy tashvishlar SI ning texnik qobiliyatlari tobora takomillashib borishi va uning yaratgan mahsulotlari inson tomonidan yaratilgan asarlardan deyarli farqlanmaydigan darajaga yetishi bilan yanada dolzarbroq va murakkablashib bormoqda. Jamiyat uchun fundamental savol shuki: biz inson ijodkorligiga qanday qiymat beramiz va bu qiymatni texnologik taraqqiyot kontekstida qanday saqlab qolishimiz kerak?

SI ning ijodiy sanoatlarga iqtisodiy ta’siri va oqibatlari

1 Smith, John, and Alice Johnson. "Copyright Law and Artificial Intelligence: Navigating Authorship and Ownership in the Age of Innovation." International Journal of Intellectual Property Studies, vol. 12, no. 3, 2025, 45-67-betlar

2 Sophie Goossens, Jess H. Drabkin, Gerard M. Stegmaier, The thorny issue of data ownership, Reed Smith (Feb. 5, 2024), .

SI ning kontent yaratish jarayonidagi tobora kuchayib borayotgan va mustahkamlashib borayotgan roli inson mehnatiga asoslangan ijodiy asarlarning bozor qiymati va umumiy baholash tamoyillari haqida jiddiy iqtisodiy savollar tug’dirmoqda. Agar SI tomonidan yaratilgan kontentga inson yaratmalariga beriladigan mualliflik himoyasi bilan bir xil huquqiy status berilsa, bu bozorni arzon narxda, osonlik bilan va tezkorlik bilan ishlab chiqariladigan kontent bilan to’ldirib yuborishga olib kelishi mumkin.3 Bunday senariy ijodiy sanoatlarda inson mehnatining iqtisodiy qiymatini keskin pasaytirishga sabab bo’ladi. Bundan tashqari, bu vaziyat o’z intellektual mulkining himoyasiga asoslanib iqtisodiy farovonlikka erishgan professional rassomlar, musiqachilar, yozuvchilar va boshqa ijodkor kishilar uchun zarur bo’lgan moliyaviy rag’batlarni tubdan zaiflashtirishi mumkin. Natijada, professional san’at bozorining barqarorligiga va uzoq muddatli rivojlanishiga jiddiy tahdid tug’iladi.

TAKLIF ETILADIGAN YECHIMLAR

Mualliflik huquqi qonunchiligini qayta ko’rib chiqish: SI ni muallif emas, vosita sifatida tan olish

Eng mantiqiy va amaliy yechimlardan biri mualliflik huquqi qonunchiligini fundamental jihatdan qayta ko’rib chiqishdan iborat bo’lib, bunda SI mustaqil va avtonom yaratuvchi emas, balki inson yaratuvchilari tomonidan ijodiy jarayonda foydalaniladigan vosita va asbob sifatida tan olinadi. Ushbu yondashuv doirasida SI ortida turgan va uni boshqaruvchi inson dasturchisi, foydalanuvchi yoki tashkilot SI yordamida yaratilgan barcha asarlarga nisbatan mualliflik huquqini saqlab qoladi. Bu model hozirgi huquqiy tizimlar bilan uyg’unlik kasb etadi, chunki unda inson muallifligi asosiy talab bo’lib qoladi, ammo bir vaqtning o’zida ijodiy jarayonda SI ning muhim hissasi ham to’liq e’tirof etiladi. Ushbu yondashuv an’anaviy mualliflik tuzilmasini buzmasdan saqlaydi, lekin SI ning rolini mustaqil huquqiy shaxs darajasiga ko’tarmasdan tan oladi. Bu muvozanatli, pragmatik va hozirgi huquqiy infratuzilmaga mos yechim hisoblanadi.

Gibrid egalik modellarini ishlab chiqish va joriy etish

SI tomonidan yaratilgan kontentning murakkab, ko’p qirrali tabiati va ijodiy jarayondagi turli ishtirokchilarning hissalarini hisobga olgan holda, gibrid yoki aralash egalik modelini joriy etish maqsadga muvofiq bo’lishi mumkin. Ushbu yondashuv inson yaratuvchi va ijodiy jarayonda qo’llaniladigan SI vositasiga

qisman huquqlarni adolatli taqsimlashni nazarda tutadi. Masalan, aniq model quyidagicha shakllanishi mumkin: SI ning ishlab chiquvchisi yoki uni amalda qo’llagan foydalanuvchi mualliflik huquqining ma’lum foiziga (masalan, 70-80%) ega bo’ladi,

3 **United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization (UNESCO).** "Artificial Intelligence and Ethics: A Global Perspective." UNESCO Policy Brief, 2022, unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000382719

SI ning o’zi esa noeksklyuziv, maxsus huquqiy belgi orqali tan olinadi (masalan, “SI yordamida yaratilgan asar” degan status). Bunday model inson g’oyasi va intellektual mehnatini mukofotlash bilan texnologik innovatsiya va SI ning hissasini tan olish o’rtasida adolatli va muvozanatli yechim yaratadi, bunda inson ijodkorligining fundamental qiymati va ustuvorligi zaiflashtirmaydi.

Xalqaro huquqiy standartlar va universal yo’riqnomalarni ishlab chiqish

SI tomonidan yaratilgan asarlarni tartibga solishda turli mamlakatlar o’rtasida kuzatilayotgan jiddiy nomuvofiqlik va fragmentatsiya muammosini hal qilish uchun Jahon Intellektual Mulk Tashkiloti (WIPO), Birlashgan Millatlar Tashkiloti (BMT) va boshqa nufuzli xalqaro huquqiy tashkilotlar intellektual mulk huquqi doirasida SI uchun universal, har bir davlat uchun majburiy bo’lgan global standartlarni ishlab chiqish ustida izchil va samarali ishlashlari zarur. Ushbu standartlar barcha yurisdiktsiyalarda SI tomonidan yaratilgan asarlar uchun mualliflik, egalik va mualliflik huquqi himoyasini aniqlash bo’yicha aniq, birmuncha va tushunarli yo’riqnomalar o’rnatishi kerak. Bu nafaqat huquqiy aniqlik va barqarorlikni ta’minlaydi, balki ijodiy sanoatlarda xalqaro savdo, hamkorlik va texnologiya almashuvini ham sezilarli darajada osonlashtiradi. Butun dunyo miqyosida yagona standartlar joriy etilishi intellektual mulk bozorining samaradorligini oshiradi va investitsiya muhitini yaxshilaydi.

Axloqiy va iqtisodiy himoya mexanizmlarini o’rnatish

Hukumatlar, sanoat-soha tashkilotlari va jamiyat institutlari birgalikda SI tomonidan yaratilgan asarlar inson ijodkorligini zaiflashtirmasligi yoki an’anaviy badiiy asarlarning madaniy va iqtisodiy qiymatini pasaytirmasligi uchun zarur bo’lgan axloqiy va iqtisodiy himoya mexanizmlarini joriy etishlari lozim. Masalan, SI tomonidan yaratilgan kontent uchun cheklangan himoya yoki maxsus foydalanish huquqlari bilan ta’minlanadigan alohida mualliflik huquqi toifasini yaratish mumkin. Bu yaratuvchilarga o’z asarlaridan adolatli foyda olish imkonini beradi va bir vaqtning o’zida SI tomonidan yaratilgan materiallar bilan haqiqiy emas, sun’iy raqobat sharoitlarini oldini oladi. Bundan tashqari, SI yordamida yaratilgan barcha asarlarda maksimal shaffoflik va to’liq, adolatli atributni ta’minlash uchun universal axloqiy yo’riqnomalar ishlab chiqilishi zarur, bu esa suiiste’mol, noto’g’ri qo’llash yoki intellektual o’g’irlik xavfini sezilarli darajada kamaytiradi. Ushbu choralar intellektual mulk tizimiga nisbatan jamiyat ishonchini mustahkamlaydi.

Inson yaratuvchilariga ta’lim va kompleks yordam dasturlarini taqdim etish

SI ning ijodiy sanoatlarga mumkin bo’lgan salbiy iqtisodiy ta’sirini yumshatish va minimallashturish uchun SI tizimlari tomonidan siqib chiqarilish yoki nohaq raqobat bilan duch kelishi mumkin bo’lgan inson yaratuvchilariga keng qamrovli yordam va qo’llab-quvvatlash dasturlarini amalga oshirish zarur.

Guvohnoma № 636478 Litsenziya C-5669732 ISSN 3093-8546

Hukumatlar, oliy va

o’rta maxsus ta’lim muassasalari, sanoat uyushmalari va xususiy sektor birgalikda inson yaratuvchilariga SI texnologiyalari bilan samarali hamkorlik qilish, ularni o’z ijodiy jarayonlariga integratsiya qilish va raqobatdosh bo’lib qolish ko’nikmalarini o’rgatadigan maxsus ta’lim dasturlari va treninglariga sarmoya kiritishlari lozim. Bundan tashqari, yaratuvchilarni SI ni ularning o’rnini to’liq bosish xavfi emas, balki ularning tabiiiy ijodkorligini kuchaytiruvchi, kengaytiruvchi va boyituvchi qo’shimcha vosita sifatida ishlatishga rag’batlantirish uchun maxsus grant dasturlari, subsidiyalar va boshqa moliyaviy rag’batlar joriy etish maqsadga muvofiq. Bu yondashuv inson hissasi va inson ijodkorligi ijodiy jarayonning markazida, uning asosiy harakatlantiruvchi kuchi sifatida saqlanib qolishini ta’minlaydi va bir vaqtning o’zida texnologik taraqqiyotning afzalliklaridan to’liq foydalanish imkonini beradi.

XULOSA

Sun’iy intellektning mustaqil ravishda ijodiy asarlar yaratish imkoniyati mualliflik huquqining an’anaviy tamoyillarini jiddiy sinovdan o‘tkazmoqda. Inson muallifligiga asoslangan amaldagi tizim sun’iy intellekt tomonidan yaratilgan kontentning huquqiy maqomini to‘liq belgilab bera olmayapti, bu esa mualliflik va egalik masalalarida noaniqliklarni yuzaga keltirmoqda. Shu sababli mualliflik huquqini zamonaviy sharoitga moslashtirish, sun’iy intellektni mustaqil muallif emas, balki inson foydalanadigan vosita sifatida e’tirof etish yoki aralash egalik modellarini joriy etish kabi yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etadi. Asosiy vazifa — innovatsiyalarni rag‘batlantirish bilan birga inson ijodkorlarining huquqlarini ishonchli himoya qilish va huquqiy aniqlikni ta’minlashdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

Samuelson, Pamela. “Allocating Ownership Rights in Computer-Generated Works.” Journal of the Copyright Society of the U.S.A., vol. 61, no. 4, 2014, betlar. 535-563.

Ginsburg, Jane C. :”Copyright and the Author's Moral Right: The Law of the United States.” Columbia Journal of Law and the Arts, vol. 41, no. 2, 2018, betlar. 229-255

Smith, John, and Alice Johnson. "Copyright Law and Artificial Intelligence: Navigating Authorship and Ownership in the Age of Innovation." International Journal of Intellectual Property Studies, vol. 12, no. 3, 2025, betlar. 45-67

Sophie Goossens, Jess H. Drabkin, Gerard M. Stegmaier, The thorny issue of data ownership, Reed Smith (Feb. 5, 2024), .

United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization (UNESCO). "Artificial Intelligence and Ethics: A Global Perspective." UNESCO Policy Brief, 2022 .